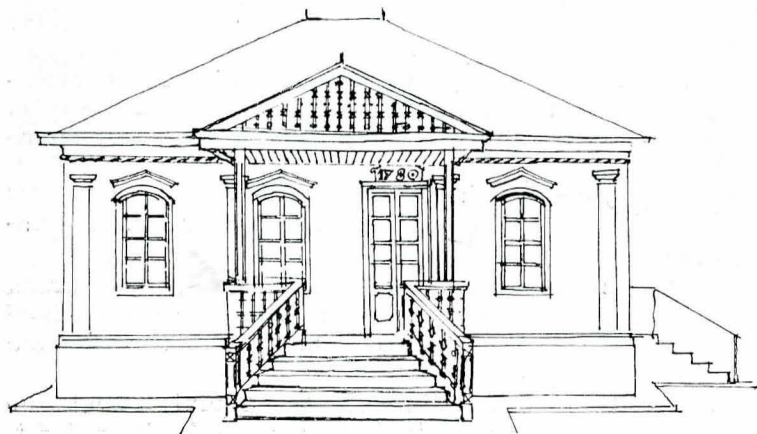

Studiul a două case tradiționale din Slatina — județul Olt ne dezvăluie persistența în țara noastră, până în secolele XVIII—XIX și chiar XX, a unui plan de locuință ce caracterizează casa antică romană provincială.

Specialiștii străini luând contact cu Muzeul Satului și de Artă Populară din București observă cu surpriză cum planul casei țaranului român, răspândit în toate regiunile țării ca o regulă până astăzi, este planul rectangular compus din camere repartizate simetric în jurul unui coridor central (tinda), acesta fiind planul vilei provinciale romane așa cum apare din săpăturile arheologice efectuate pe teritoriul provinciilor Imperiului roman din Europa și Asia. Acest fenomen demonstrează continuarea și permanența unor caractere structurale ce reprezintă o concepție de viață, un mod de gândire, o formă de expresie precum limbajul, constituind un substrat etnic.

Locuința orășenească ca și palatul românesc în evul mediu înfățișează acest plan, păstrând aceeași alcătuire, spre deosebire de casa bizantină și gotică. Planul simetric al casei țărănești stă la baza locuinței românești din toate orașele de pe teritoriul țării. Tipul arhic de casă orășenească foarte frecvent până în vremea noastră se mai păstrează în exemplare puține, la Suceava, Piatra Neamț, Botoșani, Râmnicu

1. Casă din 1780, str. 23 August nr. 62. Fațada principală

Vilcea, Ploiești etc. „Mărturii glorioase ale arhitecturii românești, ele conferă până azi pitoresc și originalitate orașelor noastre vechi” (Corina Nicolescu, *Case, conace și palate vechi românești*, București 1979, p. 30).

O variantă a vilei provinciale romane, având planul cu coridor în formă de T, o constituie cele două case din Slatina, bine păstrate, solide, locuite și folosite până în vremea noastră:

Casa din 1780 din str. 23 August nr. 62, demolată de administrația locală în 1979 pentru a prelungi un loc de parcare a mașinilor în centrul vechi al orașului;

Casa din 1891, de pe strada Tudor Vladimirescu nr. 4, demolată în noiembrie 1982 pentru eventuala construire pe locul ei a unui bloc de apartamente, în viitorul cincinal.

Casa din str. 23 August nr. 62 era alcătuită din patru camere spațioase și luminoase, dispuse simetric în jurul unui coridor central, lung de 10 m și lat de 2 m. Intrarea principală,

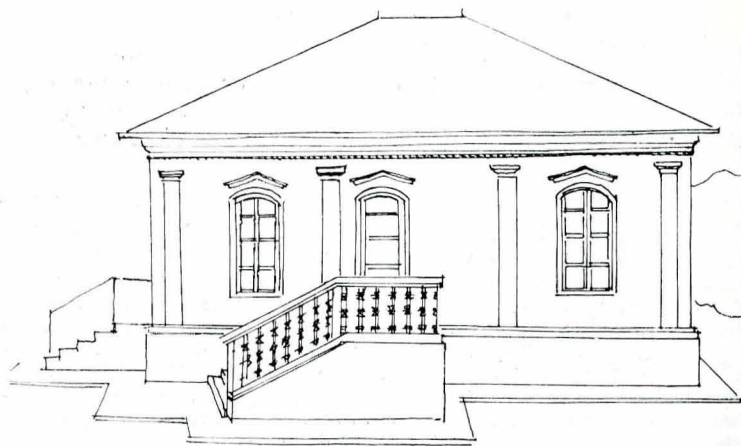
amplasată în partea de răsărit, era precedată de un foișor larg cu stâlpi de lemn, fronton triunghiular și balustradă de lemn traforat. Prin ușa mare, dublă, cu două canate, protejată de obloane de lemn, se accedea în tinda ramificată în unghi drept spre nord, formind un coridor secundar perpendicular pe cel principal, de 4/1,35 m ce conducea la ieșirea de pe latura de nord, în curte. În grosimea zidurilor masive din cărămidă îngustă pe coridorul secundar, două firide boltite, dispuse față în față, erau prevăzute cu polițe, folosind drept dulăpioare săpate în perete.

Fațadele sînt încinse cu un briu semicircular, cu platbandă deasupra unui stilobat ce ridică nivelul de călcare din interior față de stradă, curte și grădină, formind un parter înalt, accesibil prin scări pe cele trei fațade. Ferestrele, duble, înalte, cu cîte patru ochiuri de geam pe fiecare parte, erau terminate în arc sasanid și așezate la nivelul peretelui exterior, grosimea zidului rămînînd integral în interior, cu pervaze late și joase de lemn. Ivărele de bronz aveau rozete decorate cu palmete cizelate. Fiecare ușă era formată dintr-o singură placă de lemn masiv compartimentată, prin săpare, în planuri cu baghete sculptate împrejur.

Cornișa, bogat profilată, era formată din două baghete, un semitor și o scotie, terminată cu o frînghie din stucatură. Decorul fațadelor îl constituie repetarea între ferestre a unui pilier plat cu capitel toscan simplu și nervuri în accent circumplex deasupra ferestrelor. Grinzi masive de stejar la tavane și scînduri groase-dulapi pe lungimea camerelor și tindei, formind pardoseala.

În fața verandei intrării se întindeau, în jurul aleii, mici pașiști cu flori de nalbă, cu tufe de liliac și iasomie și un nuc uriaș.

În Liban, la Byblos, s-a descoperit în săpăturile arheologice o casă romană antică avînd simetrică dispoziția camerelor, coridorul ramificat în formă de T pe planul pătrat identic locuinței din Slatina. În casa din Byblos, tablouri de mozaic pavimentar decorează pardoseala camerelor.

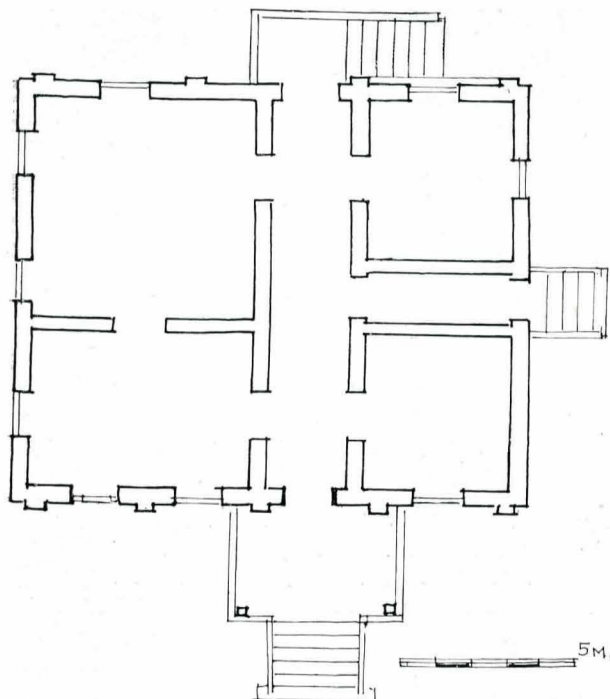

2. Fațadă spre curte

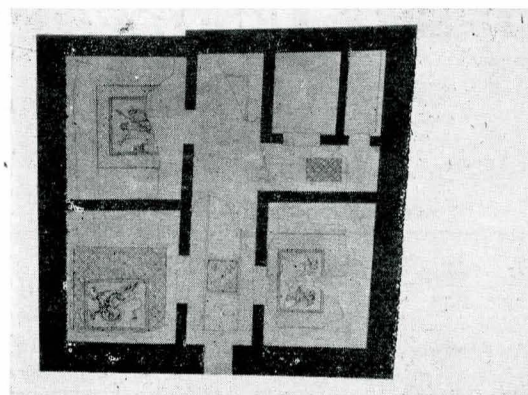
(H. Kalayan, *L'habitation au Liban — essai de classification*, Beyrouth, p. 31).

Același plan simetric, rectangular, cu coridor în formă de T, apare în imediata vecinătate la casa din str. Tudor

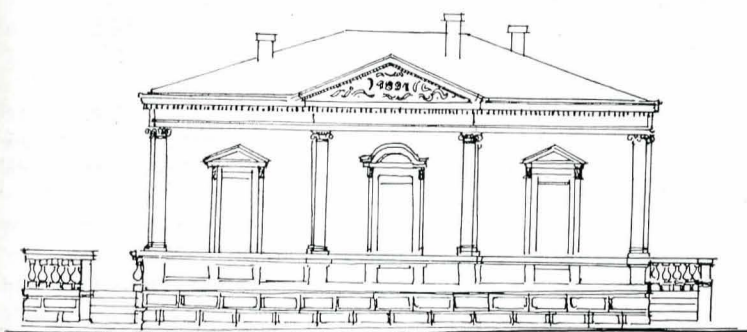
3. Plan

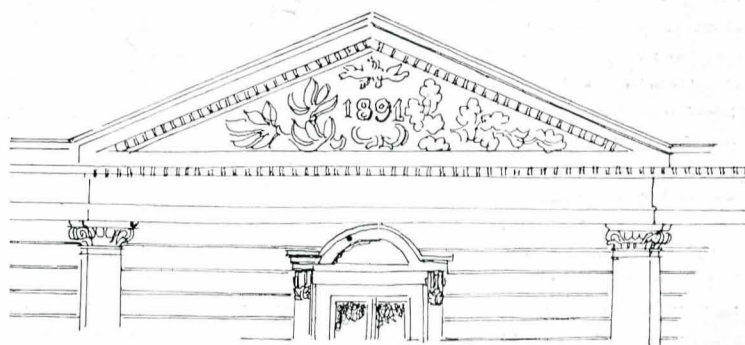
4. Casă romană cu cuiar în formă de T din Syria-Byblos (după H. Kalayan, L'habitation au Liban — Epoca romană pag. 31 Beyrouth 1966)

pal, spațioase și luminate de ferestre mari decorate în exterior de frontoane triunghiulare, pervaze, baghete și lintouri clasice, frontonul ușilor, element central al fațadei, fiind curb.

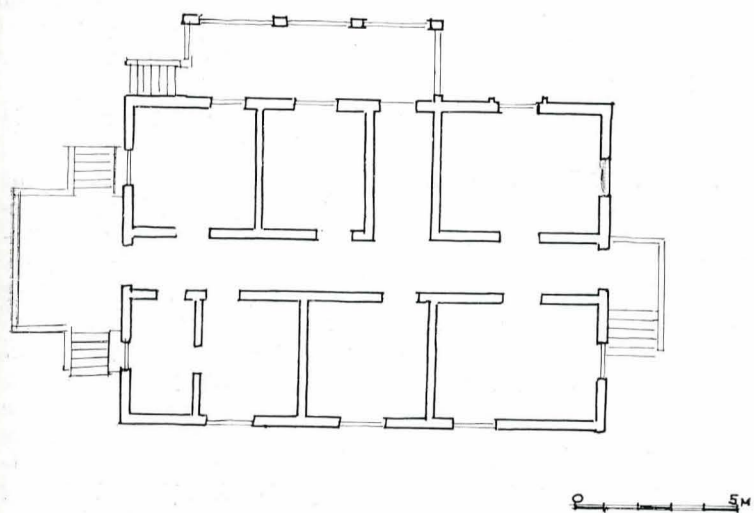
Brațul perpendicular al tindei, formînd coridorul secundar, duce la o galerie închisă cu geamuri pe latura de est, proeminentă, adăugată planului camerelor, avînd trei ferestre late cu ochiuri de sticlă legate în fier, terminate în arc sasanid, reprezentînd pridvorul tradițional cu geamlie, modernizat.

5. Casă din str. Tudor Vladimirescu nr. 4. Fațada principală

6. Detaliu fronton

7. Plan (relevéle și planurile întocmite de arh. N. Goga)

Vladimirescu nr. 4. Pe fațada dinspre stradă, cu trei ferestre, în mijloc, sus într-o cunună de stejar și laur este marcată data 1891. Se observă aceeași compoziție a fațadei: stilobat, centură, cornișă, cu deosebirea că aici intervine rafinamentul adus de influența stilului neo-clasic francez care îmbracă stilobatul cu bosaje suportînd briul desenat ca o arhitravă, frînghia ornamentală a cornișei înlocuită cu denticuli, ancadramentele ferestrelor clasice, terminate cu frontoane bogat reliefate, frontonul central oval, celelalte triunghiulare. Accesul la nord și sud spre cele două capete ale tindei sînt precedate de mici terase cu balustrade din pilaștri și scări. În loc de două camere sînt patru de fiecare parte a coridorului princi-

Casa antică de Syria romană, cunoscută din exemplarele păstrate sau descoperite în cercetările arheologice, prezintă simetria planului centrat de axul longitudinal al unui coridor sau hol median, cu variante, mărînd numărul camerelor ori dimensiunea lor, adăugînd o absidă, introducînd un atrium descoperit, sau o intrare cu trei arcade, înmulțînd nivelele.

Planul casei antice din Byblos cu coridor în T și mozaicuri pavimentare are însă o asemănare semnificativă prin identitatea ei cu casa din Slatina (str. 23 August nr. 62) ce reprezintă un martor pentru studiul originii și evoluției unor procese structurale etnice.

Cea mai veche casă de locuit cunoscută, tipul Bit — hili — din Summer, are alcătuirea planului simetric cu tindă și intrarea flancată de stîlpi a casei țaranului român reprezentînd și tipul arhaic de casă orășenească românească.

Tipul de locuință cu încăperi simetrice apare și în planul fundațiilor vilelor provinciale romane descoperite în Transilvania, pe cînd tipul de locuință răspîndit în Italia antică provine din adoptarea casei grecești și elenistice ca și planul caselor luxoase romano-bizantine (sec. IV—VI) descoperite la Dinogetia și Histria. Rămîne de studiat relația dintre planul locuinței românești și vila provincială romană pentru traversarea evoluției arhitecturii la noi și lămurirea originilor, probleme de însemnătate majoră ale arheologiei, etnografiei și istoriei poporului român. De aceea este necesar să se acorde atenție, înțelegere și protecție așezărilor tradiționale, respectîndu-se martorii civilizației și documentele istoriei, știut fiind și faptul că arhitectura tradițională cu exemplarele ei interesante conferă un farmec poetic și pictural peisajului citadin, străin amorfelor sisteme comune, tipizate.